

Міністерство культури та інформаційної політики України
Державний науково-методичний центр
змісту культурно-мистецької освіти

«СХВАЛЕНО»

Науково-методичною радою
Державного науково-методичного центру
змісту культурно-мистецької освіти
Протокол № 7
від «25» листопада 2022 р.

Типова навчальна програма з навчальної дисципліни
«ФОРТЕПІАННИЙ АНСАМБЛЬ»
елементарного підрівня початкової мистецької освіти

Київ
2022

Типова навчальна програма з навчальної дисципліни «ФОРТЕПІАННИЙ АНСАМБЛЬ» елементарного підрівня початкової мистецької освіти. Київ, 2022. 18 с.

Укладачі: **Кугаткіна О. В.**, викладач Дитячої музичної школи № 36 Оболонського району міста Києва, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист;
Любенко Л. І., викладач Київської дитячої музичної школи № 33 ім. В. Пухальського Солом'янського району міста Києва, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист.
Любенко І. В., викладач Київської дитячої музичної школи № 33 ім. В. Пухальського Солом'янського району міста Києва, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист.

Рецензенти: **Ковтюх Л. М.**, доцент, завідувач кафедри виконавських дисциплін № 1 Київської муніципальної академії музики ім. Р. М. Глієра, заслужений діяч мистецтв України;
Волошина Л. І., викладач, завідувач відділом музично-теоретичних дисциплін та додаткового музичного інструменту фортепіано Запорізької дитячої музичної школи № 7, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, член Національної всеукраїнської музичної спілки, заслужений діяч мистецтв України.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Типова навчальна програма з навчальної дисципліни «**Фортепіанний ансамбль**» (далі – типова навчальна програма) розроблена з урахуванням вимог до обсягу та результатів навчання, передбачених Типовою освітньою програмою елементарного підрівня початкової мистецької освіти з музичного мистецтва (наказ Міністерства культури України від 24.04.2019 № 352). Типова навчальна програма містить загальний нормативний зміст, обсяг і результати навчання учнів початкової мистецької освіти елементарного підрівня з дисципліни «**Фортепіанний ансамбль**».

Нормативний зміст типової навчальної програми базується на традиціях, досвіді і сучасних досягненнях української та світової фортепіанних шкіл, враховує доробок укладачів попередніх програм для фортепіанного ансамблю та видатних українських композиторів – авторів репертуару, роботи яких спрямовані на реалізацію потреби особистості у творчому самовираженні.

Типова навчальна програма розрахована на використання 1 години *варіативного складника* Типової освітньої програми елементарного підрівня початкової мистецької освіти з музичного мистецтва для поглиблення фахової компетентності та підсилення інваріантного складника навчальної дисципліни «Музичний інструмент фортепіано».

Фортепіанний ансамбль як форма колективного музикування є невід’ємною складовою навчального процесу для учнів-піаністів. Практика ансамблевого музикування сприяє швидкому розвитку музичних здібностей дитини, виховує комунікативні якості, долучає до широкого кола найкращих взірців оркестрової, камерної та вокальної музики. Типова навчальна програма реалізує право вибору відповідно до інтересів та потреб здобувачів освіти та враховує індивідуальний підхід та індивідуальний темп розвитку учнів.

Типова навчальна програма встановлює мету та завдання навчальної дисципліни, форми організації освітнього процесу, форми і засоби поточного та підсумкового контролю, рекомендації щодо його проведення, а також критерії оцінювання рівня досягнень результатів навчання.

Типова навчальна програма може бути основою для розроблення викладачем робочої навчальної програми з навчальної дисципліни «**Фортепіанний ансамбль**», в якій конкретизується тематика та послідовність викладу навчального матеріалу. Викладач має право на академічну свободу, педагогічну ініціативу, може обирати власний алгоритм викладання. У робочій навчальній програмі викладачем самостійно визначаються форми, методи, засоби навчання, заходи контролю якості знань з урахуванням індивідуального підходу, що забезпечують досягнення очікуваних результатів, передбачених типовою навчальною програмою. Викладач адаптує нормативний зміст типової навчальної програми відповідно до місцевих умов і потреб учнів, а також може збільшувати обсяг навчального матеріалу понад визначений типовою навчальною програмою.

Мета вивчення дисципліни орієнтована на засвоєння базових знань, умінь, навичок ансамблевої гри, усвідомлення специфіки мистецтва ансамблевого виконавства як колективного музикування, формування загально-

мистецького світогляду, заохочення до творчої самореалізації, концертних виступів, мотивування до подальшого навчання на наступному підрівні початкової мистецької освіти.

Основною формою освітнього процесу з навчальної дисципліни «**Фортепіанний ансамбль**» є *урок*. Навчання проводиться за *модулями*. Кожен модуль передбачає формування певної частини компетентностей, що стають основою для подальшого розвитку.

Опанування нормативного змісту за типовою навчальною програмою розраховано на 4 роки: 140 навчальних годин із навантаженням 1 година на тиждень, 35 тижнів на рік (без урахування канікулярних періодів).

З метою реалізації індивідуального підходу до кожного / кожної учня / учениці та відповідно до принципів модульної системи в робочій навчальній програмі загальну кількість навчальних годин рекомендовано розподіляти на розсуд викладача на: поглиблення та вдосконалення набутих навичок та вмінь учнів або збільшення часу на вивчення окремих модулів у зв'язку з індивідуальною потребою учня / учениці; повторення / закріплення вивченого матеріалу; репетиції та підготовку до контрольних заходів та/або публічних виступів; планування та проведення інших форм роботи (відвідування культурно-мистецьких заходів, пов'язаних зі змістом мистецької освіти, відеопрослуховування ансамблевого виконання виступів видатних виконавців-піаністів тощо); відпрацювання нормативного змісту навчання через непередбачувані обставини (карантин, хвороба учня / учениці тощо).

Зазначений у типовій навчальній програмі розподіл годин між модулями є орієнтовним. У разі необхідності викладач може самостійно змінювати обсяг годин, передбачених на вивчення окремих навчальних модулів, самостійно формувати змістове наповнення та змінювати порядок вивчення модулів. Розподіл годин за модулями фіксується викладачем у робочій навчальній програмі. Необхідний для опанування репертуар обирається викладачем з урахуванням принципу поступового ускладнення, індивідуальних здібностей учнів та темпу засвоєння ними нового матеріалу.

Для моніторингу рівня навчальних досягнень учнів застосовуються форми **поточного та підсумкового контролю**.

Поточний та підсумковий контроль забезпечує відслідковування індивідуального розвитку учня / учениці, набуття ним відповідних компетентностей у процесі навчання та корегування, у разі необхідності, об'єму та складності музичного матеріалу.

Поточний контроль здійснюється:

під час навчальних занять (*поурочний контроль*);

за підсумками кожного модуля (*модульний контроль*).

Поточний контроль може здійснюватися у формі контрольного уроку, заліку, публічного виступу. Конкретні форми поточного (*поурочного, модульного*) контролю визначаються викладачем відповідно до робочої навчальної програми.

Щорічний підсумковий контроль здійснюється після завершення кожного року навчання у формі річного контрольного заходу, що включає демонстрацію річних результатів навчання за типовою навчальною програмою.

Наприкінці 4 року навчання проводиться **підсумковий** контроль у формі *публічного / концертного виступу за результатами опанування учнями типової навчальної програми з дисципліни «Фортепіанний ансамбль»* у повному обсязі та передбачає перевірку набутих фахових компетентностей за показниками, що відповідають нормативним результатам, визначеним типовою навчальною програмою.

Зміст і форми поточного та підсумкового контролю

Рік навчання	Програмні вимоги	
	I семестр	II семестр
1		<i>Підсумковий контрольний захід (контрольний урок) виконання 1–2 творів</i>
2	<i>Поточний контроль (вибір форм поточного контролю здійснюється викладачем самостійно: контрольний урок / публічний виступ) виконання 1–2 творів</i>	<i>Підсумковий контрольний захід (контрольний урок / публічний виступ) виконання 2 різнохарактерних творів</i>
3	<i>Поточний контроль (вибір форм поточного контролю здійснюється викладачем самостійно: контрольний урок / публічний виступ) виконання 1–2 творів</i>	<i>Підсумковий контрольний захід (контрольний урок / публічний виступ) виконання 2 різнохарактерних творів</i>
4	<i>Поточний контроль (вибір форм поточного контролю здійснюється викладачем самостійно: контрольний урок / публічний виступ) виконання 1–2 творів</i>	<i>Підсумковий контрольний захід (контрольний урок / публічний виступ) виконання 2 різнохарактерних творів</i>

Під час виступу учнів на контрольних заходах, окрім оцінювання безпосередньо визначених нормативних результатів навчання, рекомендується звертати увагу на: злагодженість ансамблевого виконання, відчуття спільного музичного дихання, єдиного метроритму, усвідомлення своєї ролі для досягненні спільної виконавської мети, уміння передати характер та настрої виконуваного твору, емоційність виконання.

На 1–2 роках навчання на елементарному рівні рекомендоване вербальне оцінювання досягнень учнів, на 3–4 роках навчання рекомендоване бальне оцінювання.

Оцінювання не передбачає порівняння з досягненнями інших учнів. Оцінювання навчальних результатів повинно сприяти формуванню позитивної самооцінки учнів, впевненості у власних можливостях та здібностях; мотивуванню до досягнення максимально можливих результатів навчання.

НОРМАТИВНИЙ ЗМІСТ, ОБСЯГ ТА РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Перший рік навчання. Завдання: усвідомлення специфіки мистецтва ансамблевого виконавства як колективного музикування; засвоєння початкових навичок ансамблевої гри, синхронного виконання; розвиток гармонічного слуху; формування піаністичного апарату; організація початкових ігрових рухів; удосконалення техніки виконання артикуляційних штрихів *non legato*, *legato*, *staccato*, базових динамічних відтінків, початкових аплікатурних формул, навичок читання нот з листа.

Навчальні модулі	Зміст навчання	Орієнтовна кількість годин	Результати навчання
Модуль 1	<p>Особливості організації правильної посадки за інструментом під час гри в ансамблі на одному інструменті. Розподіл клавіатури між двома партіями ансамблю.</p> <p>Закріплення перших, набутих на заняттях з фаху навичок постановки руки, пальцевої опори, вільних ігрових рухів, гри штрихом <i>non legato</i> під час виконання нескладних мелодій з акомпанементом викладача.</p> <p>Подальше ознайомлення з тембровими характеристиками регістрів інструмента.</p> <p>Формування перших навичок спільної метричної пульсації, синхронного виконання.</p> <p>Формування перших уявлень гармонічної вертикалі, навичок слухання звучання обох партій.</p>	9	<p>Демонструє правильну посадку під час виконання творів з партнером по ансамблю на одному інструменті. Усвідомлює необхідність розподілу клавіатури для спільного з партнером виконання музичних творів на одному інструменті.</p> <p>Демонструє початково організований піаністичний апарат (пальцеву опору, гнучке зап'ястя, вільні рухи плеча та передпліччя), виконує одноголосні мелодії штрихом <i>non legato</i> різними руками по черзі з акомпанементом викладача.</p> <p>Знає назви регістрів та особливості їх звучання на фортепіано.</p> <p>Демонструє опанування початковими навичками синхронного виконання. Відчуває єдиний метроритм виконуваних творів.</p> <p>Контролює слухом гармонічну вертикаль звучання обох партій.</p>

	<p>Подальше опанування базових динамічних відтінків та пов'язаних з ними способів звуковидобування.</p>		<p>Відтворює динамічні відтінки (<i>f</i> та <i>p</i>) під час виконання нескладних одноголосних творів з акомпанементом викладача.</p>
Модуль 2	<p>Формування художньо-образного мислення.</p> <p>Продовження роботи над постановою руки, вільними ігровими рухами, формуванням піаністичного апарату. Подальше опанування штрихів <i>staccato</i>, <i>legato</i>.</p> <p>Засвоєння первинних аплікатурних принципів.</p> <p>Ауфтакт. Продовження роботи над синхронністю виконання, координацією рухів під час виконання пауз, одночасного початку та закінчення твору, відчуття спільної метричної пульсації.</p>	7	<p>Демонструє первинні навички інтонаційної виразності за допомогою відповідної динаміки кожної партії окремо.</p> <p>Відтворює штрихи <i>staccato</i>, <i>legato</i>, прагнучи вільних ігрових рухів.</p> <p>Застосовує правильну аплікатуру.</p> <p>Розуміє важливість ауфтакта для спільного початку виконання. Володіє первинними навичками синхронного виконання, координує рухи під час виконання пауз в ансамблі з викладачем. Одночасно з викладачем починає і закінчує виконання невеликих творів.</p>
Модуль 3	<p>Продовження роботи над формуванням піаністичного апарату, поєднанням різних штрихів під час виконання невеличких ансамблевих творів.</p> <p>Ознайомлення з партіями партнерів по ансамблю.</p> <p>Реприза.</p> <p>Удосконалення ритмічних формул: ноти з крапкою, шістнадцяті.</p>	11	<p>Володіє на початковому рівні артикуляційними прийоми <i>non legato</i>, <i>legato</i>, <i>staccato</i>.</p> <p>Слухає гармонічну вертикаль твору.</p> <p>Виконує ансамблеві твори з репризою.</p> <p>Володіє виконанням нот з крапкою, шістнадцятих, звертаючи увагу на чітку ритмічну пульсацію.</p>

	<p>Засвоєння первинних понять будови мелодичної лінії в ансамблі: одночасному початку фрази, кульмінації, закінченню фрази, пов'язаних із зміною сили звуку. Формування поняття спільного художнього задуму.</p> <p>Розширення аплікатурних позицій. Техніка підкладання пальців.</p> <p>Продовження роботи над спільним відчуттям ритму, синхронністю виконання, розвитком гармонійного слуху.</p> <p>Формування первинних навичок читання нескладного ансамблевого нотного тексту з листа з використанням набутих знань та піаністичних навичок гри з партнером по ансамблю.</p>		<p>Під час виконання слухає гармонічну вертикаль обох партій, спільну динаміку будови фраз (початок, кульмінація, закінчення фрази). Прагне передати разом із викладачем характер та настрої виконуваного твору.</p> <p>Застосовує більш складні аплікатурні формули (з підкладанням пальців) для гнучкості фразування.</p> <p>Володіє первинними навичками синхронного виконання (спільний початок та закінчення твору). Слухає гармонічне поєднання мелодії першої партії і акомпанементу другої партії.</p> <p>Вміє читати з листа нескладні одноголосні музичні твори з акомпанементом викладача.</p>
<p>Модуль 4</p>	<p>Підготовка до публічного виступу.</p> <p>Продовження роботи над усвідомленням виразних особливостей основних артикуляційних прийомів – <i>non legato, legato, staccato</i> для створення відповідного характеру та настрою музичного твору.</p> <p>Формування поняття колективного ритму. Ритмова пульсація як важливий чинник синхронного виконання. Єдиний метроритм.</p>	<p>8</p>	<p>Має поняття культури публічного виступу та необхідності виконавської волі, яка є умовою спільного цілісного виконання музичного твору.</p> <p>Застосовує опановані артикуляційні штрихи <i>non legato, legato, staccato</i> для відтворення відповідного характеру та настрою музичного твору.</p> <p>Усвідомлює важливість відчуття колективного ритму для спільного виконавства. Слухає ритмову пульсацію музичного твору та додержується єдиного метроритму.</p>

	Робота над штриховою та динамічною синхронністю, спільним втіленням художнього задуму музичного твору.		Володіє первинними навичками штрихової, динамічної та метроритмічної синхронності виконання: одночасно з викладачем веде спільну динамічну лінію, слухає початок, кульмінації та закінчення фраз, спільно передає емоційний настрій музичного твору.
Всього у навчальному році		35	

Протягом першого навчального року учні опановують 8 – 10 різнохарактерних ансамблевих творів.

Завдання підсумкового контролю: виконання 1 – 2 різнохарактерних творів.

Під час виконання програми **підсумкового річного контролю** учень / учениця:

демонструє набуті початкові навички ансамблевої гри: правильну посадку за одним інструментом з партнером, первинні навички синхронного виконання (спільний початок і закінчення твору, єдиний метроритм, узгоджена динаміка);

демонструє початково організований піаністичний апарат: володіння ігровими рухами, виконання вивчених артикуляційних штрихів відповідними ігровими прийомами;

втілює характер та настрій виконуваного твору.

Другий рік навчання. Завдання: робота над творами двочастинної та тричастинної форми та творами з елементами поліфонії (імітаційної та підголоскової); удосконалення ігрових рухів; робота над звуковим балансом, читанням нот з листа.

Навчальні модулі	Зміст навчання	Орієнтовна кількість годин	Результати навчання
Модуль 5	Закріплення набутих навичок ансамблевого виконання за результатами першого року навчання. Робота над вдосконаленням ігрових рухів під час виконання артикуляційних штрихів <i>non legato, legato, staccato</i> , їх комбінуванням на прикладі більш складних ансамблевих творів. Співвідношення сили звуку мелодії та акомпанементу.	9	Виконує більш складні ансамблеві твори з комбінаціями штрихів <i>non legato, legato, staccato</i> . Демонструє вільні піаністичні рухи під час виконання засвоєних ігрових прийомів. Витримує баланс сили звуку між мелодією і акомпанементом для досягнення більшої виразності звучання.

	<p>Подальше ознайомлення з партіями партнерів по ансамблю.</p> <p>Виховання різностороннього почуття звукового колориту.</p>		<p>Слухає гармонічну вертикаль твору. Сприймає власну партію як частину цілого.</p> <p>Демонструє первинні навички динамічної та тембральної різноманітності звучання різних партій.</p>
Модуль 6	<p>Твори з елементами імітаційної поліфонії.</p> <p>Узгодженість штрихів та єдність прийомів під час виконання схожих мотивів різними руками та у різних партіях партнерів по ансамблю.</p>	7	<p>Грає нескладні ансамблеві твори, прослуховуючи елементи імітаційної поліфонії.</p> <p>Відтворює однакові штрихи та прийоми під час виконання схожих мелодій в різних голосах. Слухає чергування музичних реплік в ансамблевому діалозі, відзначає відмінності звучання інтонацій, пов'язані із зміною регістру та тембру.</p>
Модуль 7	<p>Двочастинна та тричастинна форми в ансамблевих творах.</p> <p>Підголоскова поліфонія на прикладі обробок українських пісень.</p> <p>Гнучкість поєднання кількох голосів.</p> <p>Продовження роботи над читанням нот з листа з партнером по ансамблю.</p>	II	<p>Виконує ансамблеві твори двочастинної або тричастинної форми, розуміючи будову твору.</p> <p>Демонструє початкові навички інтонаційно-виразного виконання елементів підголоскової поліфонії на прикладі обробок українських пісень.</p> <p>Розуміє комунікативну функцію партнерів під час поєднання кількох голосів, які викладені в різних партіях фортепіанного ансамблю. Прагне виразності звучання та гнучкості при поєднанні мелодичних ліній в різних голосах ансамблевих партій.</p> <p>Читає нескладні одноголосні твори з листа з акомпанементом викладача.</p>
Модуль 8	<p>Формування навичок музичного мислення, вміння вести музичний діалог з партнером.</p>	8	<p>Демонструє під час виконання взаємодію з партнером, передаючи мелодію з однієї партії ансамблю в іншу. Відчуває свою партію як невід'ємну частину цілого для втілення спільного художнього образу музичного твору.</p>
Всього у навчальному році			35

Протягом другого навчального року учні опановують 6 – 8 різнохарактерних та різножанрових ансамблевих творів.

Завдання підсумкового контролю: виконання 2 різнохарактерних та різножанрових творів (один з них з елементами поліфонії).

Під час виконання програми **підсумкового річного контролю** учень / учениця:

демонструє узгодженість та взаємодію з партнером для відтворення характеру виконуваного твору;

демонструє удосконалене володіння ігровими рухами, початково організований піаністичний апарат, відповідно поставленим у творах технічним завданням;

концентрує слухову увагу, прагне правильно розподіляти силу звука для створення звукового балансу між мелодією та акомпанементом;

демонструє первинні навички динамічної та тембральної різноманітності звучання різних партій.

Третій рік навчання. Завдання: розширення ансамблевого репертуару – ознайомлення з оркестровими перекладеннями для фортепіанного ансамблю; робота над більш складними ритмічними формулами на прикладі джазових творів; удосконалення піаністичної техніки; оволодіння первинними навичками педалізації під час гри в ансамблі на одному інструменті; усвідомлення відповідальності перед партнером за кінцевий результат роботи; робота над звуковим балансом, спільною художньою концепцією виконуваного музичного твору.

Навчальні модулі	Зміст навчання	Орієнтовна кількість годин	Результати навчання
Модуль 9	<p>Ускладнення фактурного викладу творів.</p> <p>Поєднання ритмічних формул в ансамблі: шістнадцяті, восьмі, тріолі в різних партіях.</p> <p>Виразне звучання усіх елементів ансамблевої фактури (мелодія, супровід, акорди, багатоголосся).</p> <p>Співвідношення сили звуку в кожній партії та динамічний баланс між партіями ансамблю.</p>	9	<p>Виконує твори більші за об'ємом та з ускладненим фактурним викладом.</p> <p>Синхронізує з партнером поєднання різноманітних ритмічних формул під час виконання.</p> <p>Володіє первинними навичками слухової уваги. Демонструє навички інтонаційної виразності, динамічної різноманітності звучання.</p> <p>Контролює співвідношення сили звуку між мелодією та акомпанементом у власній партії та слухає гармонічну вертикаль всього твору.</p>

<p>Модуль 10</p>	<p>Ознайомлення із перекладеннями симфонічних творів для фортепіанного ансамблю.</p> <p>Формування слухових уявлень тембрів різних інструментів симфонічного оркестру відтворених на фортепіано. Формування навичок слухання об'єму оркестрового звучання, пов'язаних з більшим динамічним наповненням.</p> <p>Узгодженість своєї партії з партією партнера (ритмічна, динамічна, темпова) та власна відповідальність за спільний результат.</p>	<p>7</p>	<p>Грає нескладні перекладення симфонічних творів для фортепіанного ансамблю.</p> <p>Прагне передати на фортепіано динамічний об'єм оркестрового звучання та темброві характеристики звучання різних інструментів симфонічного оркестру.</p> <p>Координує звучання власної партії з партією партнера для відтворення спільного художнього задуму. Відчуває власну відповідальність за кінцевий результат сумісної роботи.</p>
<p>Модуль 11</p>	<p>Технічні складнощі при поєднанні різних ритмічних формул на прикладі джазових творів.</p> <p>Формування відчуття метроритмічної стійкості при поєднанні різних ритмічних формул.</p> <p>Продовження роботи над точним відтворенням авторського тексту (штрихи, динаміка, фразування).</p> <p>Спільна з партнером робота над створенням художньої концепції виконуваного твору.</p> <p>Особливості застосування педалі під час виконання ансамблевих творів на одному інструменті. Педалізація як важливий чинник тембрового розмаїття.</p>	<p>11</p>	<p>Виконує нескладні джазові твори. Слухає поєднання різних ритмічних формул в партіях ансамблю.</p> <p>Відчуває єдину метроритмічну пульсацію під час поєднання різних метроритмічних формул.</p> <p>Прагне точно відтворювати артикуляційні прийоми, темпові та динамічні вказівки нотного тексту.</p> <p>Вміє сумісно з партнером по ансамблю працювати над втіленням образно-художнього змісту твору. Розуміє функцію кожної партії для створення єдиного художнього задуму.</p> <p>Володіє первинними навичками застосування педалі у фортепіанному ансамблі (друга партія). Контролює слухом зміни колориту звучання, пов'язані з використанням педалі.</p>

Модуль 12	Партнерство як важливий чинник вдалого виступу, сценічної реалізації спільного художнього задуму. Уміння взаємодіяти з іншим учасником ансамблю, застосовуючи власний емоційний стан та виконавську майстерність. Продовження роботи над читанням нот з листа. з партнером по ансамблю.	8	Вміє співпрацювати над створенням та реалізацією художнього задуму. Демонструє взаєморозуміння та взаємну підтримку. Вміє прочитати з листа нескладний (на 2 класи нижче) ансамблевий твір з партнером по ансамблю.
Всього у навчальному році		35	

Протягом третього навчального року учні опановують 5 – 6 різнохарактерних та різножанрових ансамблевих творів.

Завдання підсумкового контролю: виконання напам'ять 2 різнохарактерних та різножанрових творів відповідної складності, бажано один з них – перекладення симфонічної музики для фортепіанного ансамблю. Рекомендовано кожному учаснику ансамблю виконувати різні партії: один твір – перша партія, другий – друга партія. Друга партія виконується учнем з педаллю.

Під час виконання програми **підсумкового річного контролю** учень / учениця:

виконує нескладні обробки симфонічних творів та/або нескладні джазові твори; демонструє первинні навички слухання об'єму та різноманітності оркестрового звучання та володіння педаллю у фортепіанному ансамблі;

демонструє метроритмічну стійкість та розвинуту техніку виконання;

взаємодіє з партнером по ансамблю під час виконання технічних та інтонаційних завдань;

розуміє поняття «колективна відповідальність та підтримка» для досягнення спільної виконавської мети;

передає разом з партнером образно-художній зміст твору.

Четвертий рік навчання. Завдання: робота над творами великої форми; удосконалення піаністичної техніки, інтонаційної виразності виконання; подальша робота над метроритмічною стабільністю, артикуляційною та динамічною узгодженістю, створенням спільної образно-художньої концепції виконання; підготовка до підсумкового контрольного виступу.

Навчальні модулі	Зміст навчання	Орієнтовна кількість годин	Результати навчання
Модуль 13	Аналіз форми та жанру виконуваних творів.	9	Демонструє початкові навички аналізу музичної форми виконуваних творів. Знає основні ознаки жанрових різновидів.

	<p>Продовження роботи над удосконаленням навичок точного відтворення авторського тексту.</p> <p>Удосконалення створення єдиного плану інтерпретації, втіленням спільного художнього задуму.</p>		<p>Під час виконання точно відтворює авторські вказівки нотного тексту музичного твору: апікатура, штрихи, темпові позначення.</p> <p>Під час виконання слухає свою партію та партію партнера як невід'ємні частини цілого. Передає спільно з партнером образно-художній зміст виконуваного твору.</p>
Модуль 14	<p>Велика форма в ансамблевих творах.</p> <p>Навички самостійної роботи над виконанням завдань власної партії.</p> <p>Подальша робота над синхронністю звучання інтонаційною виразністю, емоційною спорідненістю з партнером під час виконання ансамблевих творів.</p>	7	<p>Виконує ансамблевий твір великої форми, демонструючи значення кожного розділу.</p> <p>Володіє навичками самостійної роботи над технічними завданнями власної партії.</p> <p>Демонструє інтонаційну виразність, динамічну рівновагу та синхронність звучання, емоційну спорідненість з партнером при відтворенні характеру музичного твору.</p>
Модуль 15	<p>Усвідомлення стильових ознак музичних творів різних епох, що пов'язані з прийомами виконання (артикуляція, туше, педалізація тощо).</p> <p>Гнучкість метричної пульсації при сталому ритмі: спільне відтворення <i>ritenuto, rallentando, accelerando, fermata, a tempo</i> та інших темпових змін.</p> <p>Темпова пам'ять.</p> <p>Взаємодія з партнером під час втілення художніх образів.</p>	II	<p>Виконує різноманітні за стилем ансамблі твори, а саме: епохи Бароко, Класичної доби, епохи Романтизму, сучасних авторів (один чи два за вибором). Передає їх стильові ознаки. Володіє необхідними піаністичними прийомами виконання.</p> <p>Демонструє узгодженість та взаємодію з партнером під час виконання темпових відхилень. Усвідомлює виразну функцію темпових відхилень у різностильових музичних творах.</p> <p>Дотримується сталого ритму при незначних темпових відхиленнях.</p> <p>Демонструє вміння вести музичний діалог та втілювати образний зміст твору.</p>

	Продовження роботи над читанням з листа з партнером по ансамблю.		Вміє прочитати з листа нескладний (на два класи нижчий) твір з партнером по ансамблю.
Модуль 16	<p>Формування навичок сценічної витримки. Практичне втілення понять: зосередженість та увага, швидкість реагування, виконавська воля.</p> <p>Удосконалення комплексу виконавських умінь та навичок.</p> <p>Партнерська робота над якістю виконання музичного твору. Слуховий контроль.</p> <p>Навички самостійного розбору нескладної партії ансамблевого твору.</p>	8	<p>Не зупиняється під час виступу. Демонструє під час виконання зосередженість та увагу, культуру сценічної поведінки, виконавську волю.</p> <p>Демонструє розвинуту техніку виконання, володіє необхідними піаністичними прийомами та навичками для виконання звукових завдань.</p> <p>Демонструє навички інтонаційної виразності, динамічної рівноваги, синхронності звучання, навички педалізації (друга партія під час виконання на одному інструменті). Слухає загальне звучання всього твору. Узгоджує звучання своєї партії з партією партнера.</p> <p>Вміє самостійно розібрати нескладну партію ансамблевого твору.</p>
Всього у навчальному році			35

Протягом четвертого навчального року учні опановують 4 – 5 різноманітних за образно-художнім змістом творів.

Завдання підсумкового контрольного: виконання напам'ять 2 творів різнохарактерних і різноманітних за жанрами та стилем. Бажано один з них великої форми. Кожен учасник ансамблю виконує різні партії: один твір – перша партія, другий – друга партія.

Під час виконання програми **підсумкового контрольного виступу** учень / учениця демонструють:

- технічні навички та синхронність виконання;
- інтонаційну та динамічну узгодженість;
- здатність донести емоційно споріднено художній образ та характер виконуваного твору;
- навички концентрації уваги та артистичної волі;
- культуру сценічної поведінки.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Барвінський В. Фортепіанні п'єси для дітей. Тернопіль : Лілея, 1996. 24 с.
2. Барвінський В. Пісня лірника / пер. Я. Якубяка. Тернопіль : Лілея, 1996. 28 с.
3. Беркович І. 25 легких фортепіанних п'єс. 1–2 класи. Київ : Мистецтво, 1969. 53 с.
4. Бібік В. Триптих «Відзвуки». Київ : Музична Україна, 1972. 30 с.
5. Білаченко Оксана. Музичні барви. Збірка п'єс та ансамблів. Київ : АГАТ ПРИНТ, 2019. 32 с.
6. Бобалік Я. Різнобарвна веселка нот : метод. посіб. для фортепіано (початк. період навчання). Івано-Франківськ : [б. в.], 2001. 128 с.
7. Брилін Е. Сонячне намисто. Українські народні пісні в обробці для фортепіано : репертуарний навч. посіб. Вінниця : Нова книга, 2015. 92 с.
8. Дичко Л. Цикл «Писанки» / пер. автора. Київ : Музична Україна, 1980.
9. Жульєва Л. Фортепіанні ансамблі для 1 – 4 класів. Київ : «Музична школа». Вип. № 81. 2015. 52 с.
10. Золкін А. І. П'єси і ансамблі для фортепіано : нотна збірка для закладів початкової та фахової передвищої мистецької освіти. Педагогічний репертуар мистецької школи. Київ : АГАТ ПРИНТ, 2019. 72 с.
11. Іщенко Ю. Фуга-колаж. Київ : Музична Україна, 1989. 12 с.
12. Комлікова А. Казкове фортепіано. Збірка легких ансамблів в чотири руки. Київ : Мелосвіт, 2017. 32 с.
13. Лагодюк Н. Г. Школа джазового виконавства на фортепіано : підручник. Київ : Видавничий дім «Ретро-Графіка», 2003. 204 с.
14. Лисенко М. Увертюра до опери «Тарас Бульба» / пер. Л. Ревуцького. Київ : Музична Україна, 1995. 12 с.
15. Личкіна О. Ансамблі для фортепіано. Київ : Мелосвіт, 2018. 30 с.
16. Любенко І. В. У світі казки. Педагогічний репертуар фортепіанного ансамблю. Київ : Мелосвіт, 2013. 60 с.
17. Людкевич С. Колискова / пер. І. Вимера. Київ : Музична Україна, 1995. 8 с.
18. Милич Б. Воспитание ученика-пианиста в 1–2 классах. Киев : Музична Україна, 1977. 78 с.
19. Милич Б. Воспитание ученика-пианиста в 3–4 классах. Киев : Музична Україна, 1979. 64 с.
20. Милич Б. Маленькому пианисту. Киев : Музична Україна, 1995. 152 с.
21. Перлини українського фортепіанного ансамблю / упоряд. Є. Шелестова, М. Чикаренко. Київ : Музична Україна, 2016. 77 с.
22. Подвала В. Створюймо музику! 1–2 класи : вправи для розвитку творчих навичок в учнів дитячих музичних шкіл, музичних студій та шкіл мистецтв. Київ : Музична Україна, 1990. 64 с.
23. Пожидаєв Є. Граємо удвох. Фортепіанні ансамблі. Київ : Мелосвіт, 2019. 30 с.
24. Про освіту : Закон України від 5 верес. 2027 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 01.12.2018).

25. Савицький Р. Основні засади фортепіанної педагогіки : метод. посіб. Тернопіль : СПМ «АСТОН», 2000. 68 с.
26. Рибалова О. Давай пограємою. П'єси і ансамблі для фортепіано. Педагогічний репертуар мистецької школи. Київ, АГАТ ПРИНТ, 2019. 48 с.
27. Ростимашенко Т. П'єси для фортепіано / ред. Ю. Голембіовського. Київ : Музична Україна, 1986. 45 с.
28. Рябов И. М., Мурзина Е. И. Воспитание и обучение детей в ДМШ. Фортепиано 1-й класс : методическое пособие для педагогов. Киев : Музична Україна, 1988. 35 с.
29. Рябов И. М., Рябов С. И. Пианист [ноты] : учебное пособие : репертуар ученика и приложение для работы преподавателя с учеником. 1 класс. Ч. 1 / ред. С. Н. Куст. Киев : Музична Україна, 1991. 124 с.
30. Савицький Р. Український фортепіанний альбом для початківців / підгот. до вид. Р. Савицький, О. Смоляк. Тернопіль : Астон, 1999. 20 с.
31. Скуратовський В. Альбом для дітей. Фортепіано. Педагогічний репертуар мистецької школи. Київ : Мелосвіт, 2018. 28 с.
32. Тимошенко О. Фортепіанні ансамблі для 2 – 6 класів. Київ : «Музична школа». Вип. № 92. 2016. 56 с.
33. Тополь В. Як по-новому оцінюватимуть учнів перших класів. *НУШ* : веб-сайт. URL: <https://nus.org.ua/articles/yak-po-novomuotsinyuvatymut-uchniv-pershyyh-klasiv/> (дата звернення: 10.12.2018).
34. Фортепіанний ансамбль : програма для дитячих музичних шкіл і шкіл мистецтв / уклад. В. І. Титович, Р. С. Донська, І. Г. Перельот, Г. М. Смехова. Київ, 1998. 40 с.
35. Фортепіано. 1 клас / уклад. Б. Милич. Київ : Музична Україна, 2013. 80 с.
36. Фортепіано. 2 клас / уклад. Б. Милич. Київ : Музична Україна, 2016. 80 с.
37. Фортепіано. 3 клас / уклад. Б. Милич. Київ : Музична Україна, 2016. 76 с.
38. Фортепіано. 4 клас / уклад. Б. Милич. Київ : Музична Україна, 2016. 88 с.
39. Хочу грати на роялі / авт.-упоряд. Н. Гриднєва; автор текстів М. Храпачова ; художник К. Лавро. Київ : Музична Україна, 2012. 198 с.
40. Шамо І. Трійка / обр. В. Пороцького. Київ : Музична Україна, 1985. 15 с.
41. Щербаков І. Дитячий альбом [для фортепіано]. Ужгород : Карпати, 2006. 36 с.
42. Шукайло Л. Альбом фортепіанної музики / упоряд., ред. та коментарі. Київ : Мелосвіт, 2001. 72 с.
43. Щуровський Ю. Гумористичний танок. Київ : Музична Україна, 1990. 17 с.
44. Якименко Ф. Лірична поема / пер. автора. Київ : Музична Україна, 2000. 20 с.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Рівні компетенції	Бали	Характеристика навчальних досягнень
Початковий	1–3	Якість відтворення музичного тексту не відповідає програмним вимогам. Учень / учениця грає з помилками, часто зупиняється. Не слухає партію партнера по ансамблю, погано відчуває спільну метричну пульсацію.
Середній	4–6	Невпевнене виконання: учень / учениця має технічні недоліки, не завжди слухає гармонічну вертикаль всього твору, недостатній звуковий баланс між партіями ансамблю, емоційна скутість.
Достатній	7–9	Учень / учениця демонструє навички ансамблевого виконання: спільний метроритм, узгоджена динаміка, артикуляція. Має незначні технічні недоліки. Недостатньо взаємодіє з партнером для розкриття образно-художнього змісту твору.
Високий	10–12	Учень / учениця впевнено виконує програмні твори відповідного рівня навчання. Демонструє узгодженість та взаємодію з партнером для передачі образно-художнього змісту твору. Володіє опанованими засобами виразності. Відчуває свою партію ансамбля як частину цілого. Демонструю культуру сценічної поведінки.